

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีนายประกัน กรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกัน¹

ณัฐอนันต์ สงพราหมณ์²

การประกันในชั้นศาลสะดวกรวดเร็วทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีปริมาณการหลบหนีมากขึ้นและต้องการบังคับคดี ซึ่งการบังคับคดีผู้ประกันเป็นมาตรการในการบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสาม กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือ คำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่ง ต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยมีต้องฟ้อง ทั้งนี้ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีรวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้วฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือ พนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดี ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง และพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการการบังคับคดีให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา พ.ศ.2560 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผล ใช้บังคับเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2560 ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเพื่อบังคับคดีตามสัญญาประกัน

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีนายประกัน กรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกัน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รองศาสตราจารย์พิมพ์ใจ รื่นเริง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ งานประดับ รองศาสตราจารย์สุชินี รัตนวราห

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กรณีผู้ประกันผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลจะออกคำสั่งบังคับกำหนดเวลาให้ผู้ประกันชำระค่าปรับตามที่ศาลกำหนด หากผู้ประกันไม่ชำระถ้าหลักประกันเป็นเงินสดศาลจะสั่งยึดเงินสดแต่ถ้าเป็นหลักประกันอื่นศาลต้องออกหมายบังคับคดี เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งส่งหมายบังคับคดีพร้อมเอกสารในสำนวนคดีที่จำเป็นแก่การบังคับคดีให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี และแจ้งพนักงานอัยการพร้อมแนบสำเนาหมายบังคับคดีดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไป

การบังคับคดีเอาหลักทรัพย์ที่ผู้ประกันนำมาวางเป็นหลักประกันต่อศาล เช่น โฉนดที่ดิน น.ส.3ก เมื่อเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งส่งหมายบังคับคดีและทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้น รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินนั้นแล้ว และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการต่อไปให้ครบขั้นตอนที่กำหนดไว้สำหรับการยึดทรัพย์สินแต่ละประเภท ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ถ้าทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งส่งแผนที่ และภาพถ่ายที่ตั้งทรัพย์ (ถ้ามี) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีด้วย หากมีความจำเป็นต้องชี้ตำแหน่งที่ดินเพื่อยึดทรัพย์สินของผู้ประกันตามคำสั่งศาล ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งเจ้าพนักงานที่ดิน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ประกัน นอกจากการไต่สวนหาทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 277 แล้วให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง หรือพนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการตรวจสอบเพื่อสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกันด้วย เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งมีหนังสือไปยังพนักงานอัยการ เพื่อสอบถามความคืบหน้าในการตรวจสอบทรัพย์สินและการบังคับคดีตามระยะเวลาที่เห็นสมควร

กรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีนำทรัพย์สินของผู้ประกันที่วางเป็นหลักประกันออกขายทอดตลาด และเห็นได้ว่าแม้มีการขายทอดตลาดทรัพย์หลักประกันแล้วยังไม่พอชำระค่าปรับตามสัญญาประกัน เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งหรือพนักงานอัยการอาจขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาต ให้ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นของผู้ประกันเพิ่มเติมให้เพียงพอชำระค่าปรับตามสัญญาประกันก็ได้ ในกรณีที่ผู้ประกันนำเงินมาวางศาลเพื่อชำระค่าปรับตามสัญญาประกัน มิให้ถือว่าเป็นเงินที่เจ้าหนี้อื่นอาจขอเฉลี่ยได้ตามมาตรา 278 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เมื่อครบระยะเวลาการบังคับคดี และผู้ประกันไม่มีทรัพย์สินใดอยู่ระหว่างการบังคับคดีอีก ให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งทำรายงานการบังคับคดีผู้ประกันเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งยุติการบังคับตามสัญญาประกันและรายงานผลให้สำนักงานศาลยุติธรรมทราบ รวมทั้งแจ้งให้พนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานบังคับคดีทราบด้วย

ในกรณีที่มีการถอนการบังคับคดีให้ผู้ประกันชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี กรณียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่ายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นขั้นตอนการบังคับคดีที่ผู้ประกันนำหลักทรัพย์มาวางต่อศาลส่วนการบังคับคดีที่ผู้ประกันใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันมีลักษณะของขั้นตอนคล้ายๆกันคือ เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาชำระค่าปรับตามค้ำประกันแล้ว ผู้ประกันยังไม่ชำระ เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งจะดำเนินการจัดทำรายงานเจ้าหน้าที่เพื่อขอออกหมายบังคับคดี เมื่อดำเนินการออกหมายบังคับคดี เสร็จแล้วให้แจ้งพนักงานอัยการพร้อมแนบสำเนาหมายบังคับคดีไปด้วย และให้มีหนังสือแจ้งการนำยึดหรืออายัดไปยังสำนักงานบังคับคดีพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง กรณีหลักประกันเป็น โฉนดที่ดินจะนำยึด ณ ที่ตั้งทรัพย์ซึ่งเป็นหลักประกัน กรณีใช้ตำแหน่งหรือบุคคลเป็นหลักประกันหรือไม่มีหลักประกัน จะต้องดำเนินการสืบทรัพย์ของผู้ประกันก่อนจึงจะสามารถบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้ประกันเพื่อนำมาชำระต่อศาล

เจ้าพนักงานที่ได้รับแต่งตั้งขอให้ศาลออกหมายเรียกผู้ประกันที่ผิดสัญญามาไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพื่อสอบสวนความคืบหน้าในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หากผู้ประกันได้รับหมายเรียกแล้วเพิกเฉยหรือละเลยไม่มาศาลตามหมายเรียกศาลอาจมีคำสั่งให้ออกหมายจับผู้ประกัน เพื่อนำตัวมาศาลได้ สำหรับกรณีจำเลยประกันตัวเองเมื่อผิดสัญญาประกันศาลต้องมีคำสั่งให้ออกหมายจับอยู่แล้ว หากจำเลยมาศาลเองก็จะมีกรขึ้นคำร้องขอลดค่าปรับ เมื่อศาลมีคำสั่งลดค่าปรับแล้วและจำเลยชำระค่าปรับ ก็ไม่มีการบังคับคดีอีกต่อไป การที่จะได้บังคับคดีจึงเป็นกรณีที่จำเลยไม่มาศาล

เมื่อเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับการแต่งตั้งต้องดำเนินการสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของผู้ประกันไปยังสถาบันการเงิน ธนาคาร สำนักงานที่ดิน สำนักงานขนส่ง สหกรณ์ เพื่อตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งอาจนำยึดหรือบังคับคดีได้ ค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีผู้ประกัน ผู้ประกันจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในรูปของค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี กรณีจำเป็นต้องมีการบังคับคดี ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกัน ได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและ พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกรมบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันขายทอดตลาด ตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือจากพนักงานอัยการว่า มีการสืบทรัพย์ของผู้ประกันพบ แม้ศาลหรือพนักงานอัยการมิได้ส่งต้นฉบับเอกสารสิทธิ์ไปยังสำนักงานบังคับคดีก็ถือว่ามีกรยึดอายัดทรัพย์แล้วเช่นกัน

ดังนั้น การศึกษาค้นคว้า ความหมาย ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี ตลอดจนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย เกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกัน พบว่าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีนายประกันกรณีใช้บุคคลเป็น หลักประกัน มีปัญหาดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับเงินเดือนของข้าราชการไม่อยู่ในข่ายความรับผิดชอบแห่งการ บังคับคดี กรณีข้าราชการใช้ตำแหน่งเป็นประกันเมื่อผิดสัญญาประกันต่อศาล การบังคับคดีผู้ประกัน อยู่ใน บังคับมาตรา 276 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งประกอบมาตรา 119 วรรคท้ายแห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากล่าวคือ ต้องกระทำโดยทางเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยเริ่มจากศาลออกคำ บังคับให้ผู้ประกันมาชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และเมื่อล่วงเลยระยะเวลาที่ศาลกำหนด แล้วผู้ประกันไม่นำเงินมาชำระ เจ้าพนักงานศาลจะรายงานศาลเพื่อออกหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อยึด อาศัยทรัพย์ขายทอดตลาดต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นคือหากข้าราชการไม่มีทรัพย์สินใดที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา จะยึดได้ มีเพียงเงินเดือน ปัญหาต่อไปคือ เงินเดือนสามารถยึดอาัยได้หรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 302 กำหนดไว้ว่าภายใต้บังคับบทบัญญัติกฎหมายอื่นเงิน หรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ... (๒) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

เมื่อพิจารณาตัวบทของมาตรา 302 จากถ้อยคำที่ว่า “ ภายใต้บังคับบทบัญญัติกฎหมายอื่นเงินหรือ สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ” แสดงว่า กฎหมายอื่นไม่ห้ามที่จะยึด อาศัยเงินค่าจ้างของข้าราชการหรือลูกจ้างที่ราชการจ่ายเป็นรายเดือน

ปัญหาการยึดเงินเดือนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นไปตามการบังคับคดีกับ ทรัพย์สินที่ไม่ อยู่ในข่ายการบังคับคดีตามมาตรา 302 (2) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือ รายได้อื่นใน ลักษณะเดียวกันของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยงานราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือ บำเหน็จ ที่หน่วยราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น ที่ไม่สามารถ ทำการ บังคับคดีกับทรัพย์ดังกล่าวได้ ถือได้ว่าเป็นปัญหาของการได้เปรียบต่อสิทธิดังกล่าว และเป็นการสร้าง ความไม่เท่าเทียมกันในทางสังคม และเป็นการส่งเสริมให้เกิดปัญหาของสังคมต่อการสร้างภาระหนี้สินของบุคคล ในหน่วยงานราชการ

ดังนั้น ปัญหาด้านการบังคับคดีกับทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในข่ายการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่งเฉพาะที่ผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันต่อศาลดังกล่าว ต้องมีการทบทวนพิจารณาแนวทาง ที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องคำนึงถึงปัญหาหลายประการเช่น ความจำเป็นของเจ้าหน้าที่ ที่ควรได้รับการชำระหนี้ มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดหนี้ในระบบเงินเช่นปัจจุบัน อันนำความสูญเสียต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และ แนวทางของการเพิ่มประสิทธิภาพต่อการบังคับคดี แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา 302(2) ไม่ยึดหยุ่นต่อสถานการณ์ ให้เหมาะสมตามเจตนารมณ์ในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับการบังคับคดี

ปัญหาที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการบังคับคดีผู้ประกัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสี่ บัญญัติให้การบังคับคดีผู้ประกันถือปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอนุโลมการบังคับคดีจึงต้องกระทำภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งปรับ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1496/2555) ระยะเวลา 10 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 (มาตรา 271 เดิม) เป็นระยะเวลา ในการดำเนินคดีจึงสามารถยื่นหรือขยายได้ตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 (คำพิพากษาฎีกาที่ 62666/2555, 4306/2555) แต่ถ้าได้มีการร้องขอให้บังคับคดี ครบตามหลักเกณฑ์ภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมมีอำนาจดำเนินการบังคับคดีต่อไปได้ แม้ล่วงเลยระยะเวลา 10 ปี ไปแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 14177/2555, 1496/2555, 4203/2554, 2665/2548, 6382/2531) ซึ่งตามแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว การร้องขอให้บังคับคดีภายใน 10 ปี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ให้ครบถ้วนภายใน 10 ปี ได้แก่

1. ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี
2. แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว
3. แกลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

การดำเนินการบังคับคดีของเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับการแต่งตั้ง ต้องดำเนินการให้ครบถ้วน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ประกอบมาตรา 274 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ต้องดำเนินการภายใน 10 ปี เพื่อให้เงินครบถ้วน ตามที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่จำเลยดำเนินการไม่ทันภายใน 10 ปี เนื่องจากสืบทรัพย์แล้ว ไม่พบทรัพย์ที่จะยึด หรือพบทรัพย์ประเภทสังหาริมทรัพย์แล้ว แต่การยึดทรัพย์เพื่อขายทอดตลาดจะไม่คุ้มค่า เนื่องจากมีภาระต้องเก็บรักษาทรัพย์ หรือจะต้องฝากทรัพย์ไว้กับหน่วยงานอื่น ตามระเบียบและต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ไม่คุ้มที่จะยึดทรัพย์ของผู้ประกัน แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 มิได้บัญญัติระยะเวลาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติ

ปัญหาที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี เหตุแห่งความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี ทำให้ขาดเจ้าภาพหลักในการบังคับคดี ส่งผลให้ไม่สามารถบังคับคดีผู้ประกันได้ครบถ้วนตามสัญญาประกัน หรือแม้แต่บังคับคดีได้ครบถ้วน แต่ต้องขยายระยะเวลาบังคับคดีหลายครั้งซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสามบัญญัติไว้ว่าในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและ

พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกัน ไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือ หนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สิน ดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับการแต่งตั้งและพนักงาน อัยการเป็นผู้มีอำนาจในการบังคับคดีซึ่งขั้นตอนในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เริ่มตั้งแต่ร้องขอต่อศาลในการออกคำบังคับขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี นำหมายบังคับคดีไปแจ้งให้เจ้า พนักงานบังคับคดีสืบทรัพย์สินผู้ประกัน ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินของผู้ประกันรวมทั้ง ดำเนินการอื่นๆตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งลักษณะที่สองว่าด้วยการบังคับคดีตามคำ พิพากษาหรือคำสั่ง

ซึ่งบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 กำหนดอำนาจหน้าที่ในการ บังคับคดีผู้ประกันคือ เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับการแต่งตั้ง และพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับ คดีโดยมิได้แยกหน้าที่ หรือบทบาทของแต่ละหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติให้เกิดความชัดเจน

ดังนั้นเพื่อให้ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีนายประกันกรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกัน เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม เกิดความสมดุลในการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการบังคับคดี ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

ปัญหาประการแรก ปัญหาเงินเดือนของข้าราชการไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 302(2) ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 302 ดังนี้

เดิมมาตรา 302(2) บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็น เงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

(1) เบี้ยเลี้ยงชีพซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ ส่วนเงินรายได้เป็นคราว ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกได้ยกให้เพื่อ เลี้ยงชีพนั้น ให้มีจำนวนไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

(2) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยราชการได้จ่ายให้แก่ คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

(3) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดเชย เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของ พนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ใน (2) ที่นายจ้างหรือบุคคลอื่นใดได้จ่ายให้แก่บุคคล เหล่านั้น หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น เป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่น บาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

(4) บำเหน็จหรือค่าชดเชยหรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของบุคคลตาม (3) เป็นจำนวนไม่เกินสามแสนบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

(5) เงินฉาบปกิจสงเคราะห์ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับอันเนื่องมาแต่ความตายของบุคคลอื่นเป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินการฉาบปกิจศพตามฐานะของผู้ตายที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้กำหนดจำนวนเงินตาม (1) (3) และ (4) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและจำนวนบุพการีและผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย และสำหรับในกรณีตาม (1) และ (3) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้ไม่น้อยกว่าอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้นและไม่เกินอัตราเงินเดือนขั้นสูงสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น

ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีไม่เห็นด้วยกับจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการกำหนดจำนวนเงินเช่นว่านั้น เพื่อขอให้ศาลกำหนดจำนวนเงินใหม่ได้

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งการดำรงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้เปลี่ยนแปลงไป บุคคลตามวรรคสามจะยื่นคำร้องให้ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี แล้วแต่กรณี กำหนดจำนวนเงินตาม (1) และ (3) ใหม่ก็ได้

และเสนอให้แก้ไขเป็น เพิ่มวรรคสองของมาตรา 302 (2) ดังนี้ หลังแก้ไขแล้วมาตรา 302 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไปนี้ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

(1) เบี้ยเลี้ยงชีพซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ ส่วนเงินรายได้เป็นคราว ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกได้ยกให้เพื่อเลี้ยงชีพนั้น ให้มีจำนวนไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

(2) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

ในการบังคับคดีเกี่ยวกับหนี้ของรัฐ และรัฐเป็นเจ้าหนี้ ให้มีอำนาจอายัดเงินเดือน ค่าจ้าง ของบุคคลตามมาตรา 302 (2) ตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

(3) เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดใช้ เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ใน (2) ที่นายจ้างหรือบุคคลอื่นใดได้จ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น เป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

(4) บำเหน็จหรือค่าชดเชยหรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของบุคคลตาม (3) เป็นจำนวนไม่เกินสามแสนบาทหรือตามจำนวนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

(5) เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับอันเนื่องมาแต่ความตายของบุคคลอื่น เป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินการฌาปนกิจศพตามฐานะของผู้ตายที่เจ้าพนักงานบังคับคดี เห็นสมควร

ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้กำหนดจำนวนเงินตาม (1) (3) และ (4) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีคำนึงถึงฐานะในทางครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและจำนวนบุพการีและผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาคด้วย และสำหรับในกรณีตาม (1) และ (3) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้ไม่น้อยกว่าอัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้นและไม่เกินอัตราเงินเดือนขั้นสูงสุดของข้าราชการพลเรือนในขณะนั้น

ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีไม่เห็นด้วยกับจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบถึงการกำหนดจำนวนเงินเช่นว่านั้น เพื่อขอให้ศาลกำหนดจำนวนเงินใหม่ได้

ในกรณีที่พฤติการณ์แห่งการดำรงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้เปลี่ยนแปลงไป บุคคลตามวรรคสามจะยื่นคำร้องให้ศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี แล้วแต่กรณี กำหนดจำนวนเงินตาม (1) และ (3) ใหม่ก็ได้

ด้วยลักษณะเฉพาะของการอายัดเงินเดือนข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยงานราชการ ไม่สามารถบังคับคดีผู้ประกันได้ เหมือนการอายัดเงินเดือนทั่วไป การใช้คำสั่งกรมบังคับคดีเดิม เช่น คำสั่งกรมบังคับคดีที่ 502 / 2560 ที่ออกแบบมาเพื่อการอายัดเงินหรือสิทธิเรียกร้องโดยทั่วไปมาเดิม จึงไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้กับการอายัดเงินเดือนข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อการดำเนินการอายัดเงินเดือนดังกล่าวเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ จึงควรออกคำสั่งกรมบังคับคดีใหม่ ภายใต้ชื่อ “คำสั่งกรมบังคับคดีที่ .../.... เรื่องการอายัดเงินเดือนข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างในหน่วยงานของราชการ” เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติสำหรับเจ้าพนักงานบังคับคดีทั่วประเทศ

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการบังคับคดีผู้ประกัน ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 ดังนี้

เดิมมาตรา 274 บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน อายัดสิทธิเรียกร้องหรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องใดไว้ หรือได้ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้วภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้

ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งกำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวด เป็นรายเดือน หรือเป็นรายปี หรือกำหนดให้ชำระหนี้ใดในอนาคต ให้นับระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่งตั้งแต่วันที่หนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอาจบังคับให้ชำระได้

ถ้าสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นการให้ชำระเงิน ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งบุคคลซึ่งได้รับโอนหรือรับช่วงสิทธิตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น มีอำนาจบังคับคดีตามความในหมวด 2 การบังคับคดีในกรณีที่เป็นหนี้เงิน หรือหมวด 3 การบังคับคดีในกรณีที่ทำให้ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งแล้วแต่กรณี โดยการร้องขอต่อศาลเพื่อเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป”

เสนอให้แก้ไขเป็น เพิ่มวรรคท้ายของมาตรา 274 เป็นดังนี้ มาตรา 274 บัญญัติว่า ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมี คำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน อายัดสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องใดไว้ หรือได้ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้ว ภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้

ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งกำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวด เป็นรายเดือน หรือเป็นรายปี หรือกำหนดให้ชำระหนี้ใดในอนาคต ให้นับระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่งตั้งแต่วันที่หนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอาจบังคับให้ชำระได้

ถ้าสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นการให้ชำระเงิน ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งบุคคลซึ่งได้รับโอนหรือรับช่วงสิทธิตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น มีอำนาจบังคับคดีตามความในหมวด 2 การบังคับคดีในกรณีที่เป็นหนี้เงิน หรือหมวด 3 การบังคับคดีในกรณีที่ทำให้ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่งแล้วแต่กรณี โดยการร้องขอต่อศาลเพื่อเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป “ ถ้าสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นการให้ชำระเงิน ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง บุคคลซึ่งได้รับโอนหรือรับช่วงสิทธิตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น มีอำนาจบังคับคดีตามความในหมวด 2 การบังคับคดีในกรณีที่เป็นหนี้เงิน หรือหมวด 3 การบังคับคดีในกรณีที่ทำให้ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แล้วแต่กรณี โดยการร้องขอต่อศาลเพื่อเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

กรณีที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือคำสั่ง เจ้าหนี้ชอบจะร้องขอให้บังคับคดีได้ภายใน 15 ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง

ปัญหาประการที่สาม ปัญหาความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีผู้ประกันผู้ประกันขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ดังนี้

เดิมมาตรา 119 บัญญัติว่า “ในกรณีพิศัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควร โดยมีต้องฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้วฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา 114 ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้นั้นมิได้เกิดจากการฉ้อฉลและมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์ดังกล่าว

ในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเพราะพิศัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้ เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

และเสนอให้แก้ไขเป็น เพิ่มวรรคท้ายของมาตรา 119 เป็นดังนี้ มาตรา 119 บัญญัติว่า “ในกรณีพิศัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควร โดยมีต้องฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้วฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา 114 ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้นั้นมิได้เกิดจากการฉ้อฉลและมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์ดังกล่าว

ในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดีเพราะพิศัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใดเพื่อบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้ เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มี

อำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการและถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกัน ไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้น ไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามมาตรานี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

การตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ประกันโดยพนักงานอัยการเพื่อบังคับคดีตามวรรคสาม ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของอัยการสูงสุด”

นอกจากนี้เสนอแนะให้แก้ไขระเบียบอัยการสูงสุด มีข้อความว่า ด้วยลักษณะการบังคับคดีผู้ประกันที่กำหนดให้เจ้าพนักงานที่ศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดี การใช้คำสั่งเดิมที่ใช้บังคับในปี พ.ศ.2563 ฉบับลงวันที่ 23 กันยายน 2563 ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการบังคับคดีไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้กับการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจของพนักงานอัยการในการบังคับคดี ที่กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการสืบทรัพย์สินผู้ประกัน

เพื่อการดำเนินการบังคับคดีบรรลุผลตามแนวทางที่มีการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ จึงออกคำสั่งอัยการสูงสุดใหม่ภายใต้ชื่อ “ คำสั่งอัยการสูงสุดที่.....เรื่อง การสืบทรัพย์สินและการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันต่อศาล ”

เอกสารอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

- กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม. (2558). คู่มือการติดต่อราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 1) : (พฤษภาคม).
- กุศล บุญเย็น. (2541). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์และคณะ. (2529). รายงานการวิจัย เรื่อง สิทธิมนุษยชนและ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ.: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ข้อบังคับของประธานศาลฎีกากว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2548.
- คณะทำงานจัดทำคู่มือการปล่อยชั่วคราว สำนักประธานศาลฎีกา. (2549). สำนักงานศาลยุติธรรม.คู่มือการปล่อยชั่วคราว. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม. (2555). กองการต่างประเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม .การขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล. ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง: นนทบุรี.
- คณิต ณ นคร. (2538). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิญญูชน
- คณิง ภาไชย. (2541). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิต ณ นคร. (2546). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน. (2538). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.(พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- คณิง ภาไชย. (2541). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ หมายถึง. (2566). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://wiki.kpi.ac.th/>. (วันที่ค้นข้อมูล : 2566, 16 กรกฎาคม).
- คู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดี สำนักงานการบังคับคดี สำนักงานอัยการสูงสุด.
- จิรนิติ หะวานนท์, สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ, (พิมพ์ครั้งที่ 3), กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จิรนิติ หะวานนท์, สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ, (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ชาญณรงค์ ปรานิจิตต์.แนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีผู้ประกัน.เอกสารประกอบการอภิปรายเรื่อง “หลักขงกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกัน” สำนักกฎหมายและวิชาการ สำนักงานศาลยุติธรรม.
- นภนาง เอกอัครและคณะ. (2555). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบังคับคดีตามสัญญาประกัน. หลักสูตร “การพัฒนานิติกระระดับต้น”(พ.ต.ก.) รุ่นที่ 3.
- แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีองค์กร. (2566). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://mis2015-by-parichat.blogspot.com/2015/08/blog-post_16.html/. (วันที่ค้นข้อมูล:2566. 10 สิงหาคม).

- พิทยา มูลศาสตร์. (2551). การประกันตัวผู้ต้องหาและจำเลยกับปัญหาการบังคับคดี.
- ไพโรจน์ วายุภาพ. (2543). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับสมบูรณ์). จีระวิชาการพิมพ์.
- ระบบฐานข้อมูล. (2566). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://nattanichasite.wordpress.com> (วันที่ค้นข้อมูล : 2566, 10 สิงหาคม)
- วัชรพล หมายสวัสดิ์. (2562). หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานศาลยุติธรรม ศึกษากรณีศาลจังหวัดพังงา. (รายงานการฝึกอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาหัวหน้าศาลรุ่นที่ 18, วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม).
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2560). คู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์ 50.
- สำนักประธานศาลฎีกา. (2549). คู่มือการปล่อยชั่วคราว. กรุงเทพฯ: สำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายอายุความในคดีอาญา กรณีหลบหนีจากความยุติธรรม (ไม่ได้ตีพิมพ์).
- สิทธิพร บุญคุ้ม. (2550). “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา โดยการปล่อยชั่วคราว” (คดียุติพันธ์ปริชญานิติศาสตร์คดียุติพันธ์คดี ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2559). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ส่วนที่แก้ไขใหม่). (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์นิติธรรม: กรุงเทพฯ.
- อดุลย์ ชันทอง. แนวทางการบังคับตามสัญญาประกันคดีอาญา. กันยายน 24 พ.ศ. 2559.
- อรุณีย์ ปัทมาภรณ์. การบังคับคดีประกันศึกษากรณีจำเลยประกันตัวเองโดยไม่มีหลักประกัน ศูนย์วิจัยบริการศาลยุติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดศาลยุติธรรม.
- อารีย์พร กลั่นนุรักษ์. (2545). “การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข” (วิทยานิพนธ์ปริชญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพฯ.
- เอื้อน ขุนแก้ว. (2553). คู่มือการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ว่าด้วยวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง.

บทความวารสาร

เอกสารอื่นๆ

กฤษฎาพันธ์ ภูปัญญา “ปัญหากฎหมายการบังคับคดีแพ่งกับทรัพย์สินดิจิทัลของประเทศไทย” การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นนทวิภา วงษ์สกุล “ปัญหาอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีตามสัญญาประกันในคดีอาญา” การศึกษาค้นคว้า
แบบอิสระ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
วารังคณา วรณัทสน์ “ปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา” รายงานทางวิชาการ ส่วนบุคคล การอบรม
หลักสูตร “ผู้อำนวยการระดับต้น” รุ่นที่ 10 วิทยาลัยข้าราชการศาลยุติธรรม พ.ศ.2566.

กฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกา 1263-1264/2558.

คำสั่งกรมบังคับคดี ที่ 502/2560 เรื่อง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอายัดทรัพย์สิน.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553

หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ศย 024/ว.7(ป) ลงวันที่ 13 มกราคม 2565.